

PONIEWALAĆ (1) *vb impf*

o oraz e *prawdopodobnie jasne* (tak w po- oraz nie-); -wã-, [-wa]; *drugie a jasne*.

inf poniewãłãć. ◊ [*praes 1 sg* poniewãłãm. ◊ *3 sg* poniewãłã. ◊ *3 pl* poniewãłãją. ◊ *part praes act* poniewãłãjąc.]

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII w.

1. [Zmuszać do czegoś, nakłaniać przemocą, wbrew woli; *adigere, afferre, coactare, cogere, compellere, iniungere, subigere Cn [kogo]:*

poniewalać do czego: występni ludzie [...] Bogã niech nie winiã aby ich miał do złego wieść a poniewalać/ gdyż iãlnym przykazãniem złego wszãdy zãkãzuie *GilPos* 252.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: k temu; że, aby]: UstKościel 77v; Pãnowie poniewalaãią poddãne íwoie aby niekupowãli gdzie indzie rzeczy potrzebnych/ ale tylko v nich. SmiglLichwa 72, 71; BielKron 1597 773.

Przen [co]:

W przeciwstawieniu: »poniewalać ... chwalić«: Ale ludzie, wyszã mieyfce dãli rzeczã potrzebny, niãli rzeczã nãschwãl dobrym: wolã poniewalać wiãrã/ niãli iã chwalić. *SenekaGór*n 132 (*Linde*).

a. *Zjednywać*:

Zwrot: »[czym] sobie poniewalać [iãby]«: potrzebãby mi człowiekã bieãłego/ y innych iãzykow vmieyãtnego. O czym wszãyãtkim iã w tobie wiem/ proszã y obietnicãmi godnymi fobie poniewalam: iãbyã siã tego podiãć chãiał *HistFort* I5.]

2. *Zniewalać kobietę, gwałcić*:

Zwrot: »poniewalać gwałtem«: íieítrzeńca [*Kryspusa*] dał Konfãtãntynus zãbić s potwarzy íwey żony Fauíty/ ábowiem go ípotwarzãłã by iã miał poniewalać gwałtem á on niechãiał ná iey żãdość niewítydliwã przyzwolić. *BielKron* 156v.

3. [Wymuszać na kimś [co z kogo]: Dlatego że zakon znas iã [sprawiedliwość] poniewala/ y przez grozã kary a pomíty Bożei/ za przymuffeniem od nas iã otrzymawa *UstKościel* 16v.]

Synonimy: **1.** *gwałcić, przymuszać, uciskać*, **2.** *gwałcić, sromocić*.

Formacje współrdzenne cf NIEWOLIĆ.

Cf PONIEWOLAĆ